

نام و نام خانوادگی:	نام درس: ادبیات فارسی دهم	تعداد صفحات:	شماره صندلی:
کلاس دهم:	نام دبیر:	۳	

ردیف	سوالات	بارم
	قلمرو زبانی (۷ نمره)	
۱	معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. الف) علی ای همای رحمت، تو چه آیتی خدا را! که به ماسوا فکندی همه سایه هما را ماسوا: ب) ولیکن به ایشان مولع مباش تا همچنان که هنر ایشان همی بینی عیب نیز بتوانی دید. مولع:	۰.۵
۲	معنی و مفرد واژه مشخص شده چیست؟ بلبلان را دیدم که به نالش در آمده بودند از درخت و کبکان از کوه و غوکان در آب و بهایم از بیشه.	۰.۲۵
۳	در کدام گزینه هر سه واژه، رابطه ترادف ندارند؟ الف) معاش، زندگی کردن، زیست ب) اندیشه، سودا، هوس پ) خواری، خذلان، مذلت ت) بی نیازی، غنا، نغمه	۰.۲۵
۴	در کدام گزینه غلط املایی وجود ندارد؟ الف) عاقل از منافع دانش هرگز نومید نگردد و در دفع مکاید دشمن تأخیر ثواب نبیند. ب) دیوار شهر خراب شده است آن را امارت باید کردن. پ) هم فرقت بود و هم وصلت، هم محنت بود، هم شادی؛ هم راحت بود، هم آفت؛ هم وفا بود، هم جفا. ت) آب عجل که هست گلوگیر خاص و عام بر حلق و بر دهان شما نیز بگذرد	۰.۲۵
۵	املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) نمی فهمید چه احتیاجی به دیوار هست و چرا پدرش این همه در ساختن آن (اسرار / اصرار) دارد. ب) غفلت بر احوال وی (قالب / غالب) و عجز در افعال وی ظاهر بود. پ) بعد از تو روا باشد (نقض / نغز) همه پیمان‌ها	۰.۷۵
۶	شکل درست نوشتاری واژگان نادرست را بنویسید. الف) فلق، محرابی که تو در آن نماز صبح شهادت گذارده‌ای. ب) ما را به انعام و اکرام به راه دریا گسیل کرد؛ چنان که در کرامت و فراق به پارس رسیدیم.	۰.۵
۷	کدام بخش از بیت زیر حذف شده است؟ نوع حذف را بنویسید. سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد	۰.۲۵
۸	نقش ضمیر پیوسته در کدام گزینه متفاوت است؟ نقش دستوری ضمیر پیوسته گزینه متفاوت را بنویسید. الف) گوش کن پند، ای پسر، وز بهر دنیا غم مخور / گفتمت چون در حدیثی گر توانی داشت هوش ب) لاله دیدم روی زیبای توام آمد به یاد / شعله دیدم سرکشی‌های توام آمد به یاد پ) چو یار نیست به تسکین خلق نتوان زیست / که دوستان اگرم دل دهند جان ندهند ت) صبا بر آن سر زلف از دل مرا بینی / ز روی لطف بگویش که جا نگهدارد	۰.۵
۹	نقش دستوری موارد مشخص شده را بنویسید. گفتم که بوی زلفت گمراه عالم کرد گفتا اگر بدانی هم اوت رهبر آید	۱
۱۰	با توجه به تحول معنایی واژگان در طول زمان، معنای واژه مشخص شده را با معنای امروزی آن مقایسه کنید. شوخ از خود باز کنیم.	۰.۵

۰.۲۵	در بیت «وین بوم محنت از پی آن تا کند خراب/ بر دولت آشیان شما نیز بگذرد» یک گروه اسمی مطابق با الگوی «صفت + هسته + مضاف الیه» بنویسید.	۱۱
۰.۲۵	واژگان دو تلفظی را در متن زیر بنویسید. به شدتی که از روزگار پیش آید، نباید نالید و از فضل و رحمت کردگار جَلَّ جَلَّاهُ و عَمَّ نَوَّالُه، نا امید نباید شد که او، تعالی، رحیم است.	۱۲
۰.۲۵	پسوند «...ک» در کلمه خورجینک به چه معنایی به کار رفته است؟	۱۳
۰.۲۵	نقش دستوری موارد مشخص شده به ترتیب در کدام گزینه به درستی آمده است؟ «تا خار غم عشقت آویخته در دامن/ کوتاه نظری باشد، رفتن به گلستان‌ها» الف) متمم - مضاف الیه - متمم - مسند ب) نهاد - مضاف الیه - متمم - نهاد پ) متمم - مفعول - متمم - نهاد ت) نهاد - مضاف الیه - متمم - مسند	۱۴
۰.۷۵	حالت امر، ساخت منفی و مضارع اخباری فعل «داری می‌روی» را بنویسید.	۱۵
۰.۵	معنی واژه‌های مشخص شده را بنویسید. کتابی که در او <u>داد</u> سخن آرایی توان داد، ابداع کنم. عشق شوری در <u>نهاد</u> ما نهاد.	۱۶

قلمرو ادبی (۵ نمره)

۰.۵	در ادبیات فارسی، موضوع‌های با مفاهیمی همچون: عشق، عرفان، مرثیه، مناجات و گلایه و شکایت، معمولاً در قالب های شعری غزل، مثنوی و رباعی و نیز در قالب نوشته می‌شود.	۱۷				
۱	نام پدیدآورندگان آثار زیر را بنویسید. الف) گوشواره عرش: پ) قابوس‌نامه: ب) سیاست‌نامه: ت) دیوار:	۱۸				
1	با توجه به موارد قسمت الف، آرایه‌های مناسب را از قسمت ب انتخاب کنید و داخل کمانک بنویسید. یک مورد اضافی است.	۱۹				
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>الف</th> <th>ب</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>الف) هنگام سپیده‌دم خروس سحری / دانی ز چه رو همی کند نوحه‌گری؟ یعنی که نمودند در آینه صبح / از عمر شبی گذشت و تو بی‌خبری ب) بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است / وز عمر، مرا جز شبِ دیجور نمانده است پ) محبت را غایت نیست؛ از بهر آنکه محبوب را نهایت نیست. ت) پشت دیوار آنچه گویی، هوش دار / تا نباشد در پس دیوار، گوش</td> <td>۱) مجاز ۲) ایهام ۳) سجع ۴) حسن تعلیل ۵) حس آمیزی</td> </tr> </tbody> </table>	الف	ب	الف) هنگام سپیده‌دم خروس سحری / دانی ز چه رو همی کند نوحه‌گری؟ یعنی که نمودند در آینه صبح / از عمر شبی گذشت و تو بی‌خبری ب) بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است / وز عمر، مرا جز شبِ دیجور نمانده است پ) محبت را غایت نیست؛ از بهر آنکه محبوب را نهایت نیست. ت) پشت دیوار آنچه گویی، هوش دار / تا نباشد در پس دیوار، گوش	۱) مجاز ۲) ایهام ۳) سجع ۴) حسن تعلیل ۵) حس آمیزی	
الف	ب					
الف) هنگام سپیده‌دم خروس سحری / دانی ز چه رو همی کند نوحه‌گری؟ یعنی که نمودند در آینه صبح / از عمر شبی گذشت و تو بی‌خبری ب) بی مهر رخت روز مرا نور نمانده است / وز عمر، مرا جز شبِ دیجور نمانده است پ) محبت را غایت نیست؛ از بهر آنکه محبوب را نهایت نیست. ت) پشت دیوار آنچه گویی، هوش دار / تا نباشد در پس دیوار، گوش	۱) مجاز ۲) ایهام ۳) سجع ۴) حسن تعلیل ۵) حس آمیزی					
۰.۵	در استعاره مشخص شده، کدام طرف تشبیه ذکر نشده است؟ توضیح دهید. تو تنها تر از شجاعت / در گوشه روشن وجدان تاریخ ایستاده‌ای	۲۰				
۰.۵	مفهوم کنایه‌های مشخص شده را بنویسید. الف) کز همه شیرین سخنی گوش ماند. گوش ماندن: ب) خون تو شرف را سرخگون کرده است. سرخ‌گون کردن:	۲۱				
۰.۵	آرایه صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) حرف‌هایم مثل یک تکه چمن روشن بود. (استعاره / حس آمیزی) ب) هیچ گودالی چنین رفیع ندیده بودم. (متناقض نما / ایهام)	۲۲				
۱	الف) بیت بعدی بیت: «تا خار غم عشقت آویخته در دامن / کوتاه‌نظری باشد رفتن به گلستان‌ها» را بنویسید. ب) بیتی از شعر «همای رحمت» بنویسید که شهرت حافظ (لسان‌الغیب) در آن وجود داشته باشد.	۲۳				

قلمرو فکری (۸ نمره)

۴	<p>معنی ابیات و عبارات زیر را به نثر ساده و روان بنویسید.</p> <p>الف) بادی که در زمانه بسی شمع‌ها بکشت / هم بر چراغدان شما نیز بگذرد ب) و اندر همه کاری داد از خویشتن بده، که هر که داد از خویشتن بدهد، از داور مستغنی باشد. پ) خونت / با خون بهایت حقیقت / در یک تراز ایستاده ت) در بن این پرده نیلوفری / کیست کند با چو منی همسری؟ ث) دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای / فرشته‌ات به دو دست دعا نگه دارد ج) گل از شوق تو خندان در بهار است / از آتش رنگ‌های بی‌شمار است چ) دست تنگ بود و وسعتی نداشت که حال مرا مرمتی کند. خ) و مثل قرآن، مثل آب است روان؛ در آب، حیات تن‌ها بود و در قرآن حیات دل‌ها بود.</p>	۲۴
۰.۵	<p>حدیث «الدَّهْرُ يَوْمَانِ يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ» از حضرت علی علیه السلام با کدام یک از ابیات زیر ارتباط مفهومی دارد؟ ارتباط حدیث و بیت مورد نظر را توضیح دهید.</p> <p>الف) هم مرگ، بر جهان شما نیز بگذرد / هم رونقِ زمان شما نیز بگذرد ب) ای مُفْتَخِرْ به طالع مسعود خویشتن / تأثیر اختران شما نیز بگذرد پ) بادی که در زمانه بسی شمع‌ها بکشت / هم بر چراغدان شما نیز بگذرد ت) ای تو رمه سپرده به چوپانِ گرگ‌طبع / این گرگی شبان شما نیز بگذرد</p>	۲۵
۰.۵	<p>دربارۀ رابطه مفهومی دو بیت زیر از حافظ توضیح دهید.</p> <p>«تا نگردي آشنا زین پرده رمزی نشنوی / گوش نامحرم نباشد جای پیغام سروش» «حدیث دوست نگویم مگر به حضرت دوست / که آشنا سخن آشنا نگه دارد»</p>	۲۶
۰.۷۵	<p>با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید.</p> <p>«قصه حال یوسف را نیکو نه از حسن صورت او گفت، بلکه از حسن سیرت او گفت. زیرا که نیکو خو بهتر هزار بار از نیکو رو. برادران یوسف چون او را زیادت نعمت دیدند، و یعقوب را بدو میل و عنایت دیدند، آهنگ کید و مکر و عداوت کردند تا مگر او را هلاک کنند. تدبیر برادران برخلاف تقدیر رحمان آمد.»</p> <p>الف) کدام بخش از متن داده شده به مفهوم آیه شریفه «و مَكْرُوا وَ مَكَرَ اللَّهُ وَ اللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ» اشاره دارد؟ معنی آیه را بنویسید.</p> <p>ب) بیت «صورت زیبای ظاهر هیچ نیست / ای برادر سیرت زیبا بیار» با کدام قسمت متن ارتباط معنایی دارد؟</p>	۲۷
۰.۲۵	<p>مثل «گندم نمای جو فروش مباش» آدمی را از چه کاری باز می‌دارد؟</p>	۲۸
۰.۷۵	<p>در بیت زیر منظور شاعر از «رمه، چوپانِ گرگ طبع، گرگی شبان» چیست؟</p> <p>«ای تو رمه سپرده به چوپانِ گرگ طبع / این گرگی شبان شما نیز بگذرد»</p>	۲۹
۰.۵	<p>در درس دیوار، «بنا» نماد کیست؟ توضیح دهید.</p>	۳۰
۰.۲۵	<p>بیت زیر با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟</p> <p>«شاد و بی غم بزی که شادی و غم / زود آیند و زود می‌گذرند»</p> <p>الف) هر شادی که بازگشت آن به غم است، شادی مشمر. ب) اثر غم و شادی پیش مردمان بر خود پیدا مکن.</p>	۳۱
۰.۲۵	<p>در سروده زیر، «عقل» با چه ویژگی‌هایی وصف شده است؟</p> <p>«چندان تناوری و بلند / که هنگام تماشا / کله از سر کودک عقل می‌افتد»</p>	۳۲
۰.۲۵	<p>در بیت زیر منظور شاعر از «شکن از سر زلف گشودن» چیست؟</p> <p>«چون بگشایم ز سر مو شکن / ماه ببیند رخ خود را به من»</p>	۳۳